

SUORAAN SYDÄMEEN

Laadullinen tutkimus kohdeyleisöön tu-
tustumisen keinona

Priskilla Ruotsalainen

Opinnäytetyö
Huhtikuu 2012
Elokuvan ja television
koulutusohjelma
Käsikirjoittaminen

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Elokuvan ja television koulutusohjelma
Käsikirjoittaminen

PRISKILLA RUOTSALAINEN:

Suoraan sydämeen

Laadullinen tutkimus kohdeyleisöön tutustumisen keinona

Opinnäytetyö 44 sivua, josta liitteitä kuusi (6) sivua.

Huhtikuu 2012

Tämän opinnäytetyön aiheena on laadullisen tutkimuksen hyödyntäminen oman av-tuotannon kohdeyleisöön tutustumisessa. Tavoitteena on soveltaa erilaisia tutkimusmetodeja, kuten haastatteluja ja havainnointia, kohdeyleisön tunteiden ja kokemusten löytämiseen, sekä kiinnittää huomiota kohdeyleisöymmärryksen tärkeyteen av-tuotannossa.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksenä on, kuinka määritellä ja tutustua oman av-tuotannon kohdeyleisöön. Tavoitteena on oppia löytämään kokemuksia ja tunteita, joiden avulla kohdeyleisö saadaan samastumaan elokuvan tarinaan. Esi-merkkitapauksena käytetään Tampereen tuberkuloosisäätiön ja Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kanssa yhteistyössä tehtyä tuberkuloosielokuvaprojektia. Projektin lopputuloksena on syntynyt kolme elokuvaa tuberkuloosista. Tätä projektia kuljetetaan läpi koko työn havainnollistamassa teoreettisia osioita.

Tuberkuloosiprojektin tavoitteena on ollut herättää keskustelua, lisätä valveutuneisuutta sekä poistaa huonoa mainetta tuberkuloosin ympäriltä. Kohdeyleisönä projektissa ovat olleet nuoret maahanmuuttajat. Kyseessä ei ole valistuselokuva vaan uudenlainen heräte-elokuva, jonka myötä katsoja saa tunteiden kautta itse huomata asian olevan tärkeä sen sijaan, että se kerrottaisiin hänelle valistuksen kautta suoraan. Tämä luo katsojan ja esitetyn asian välille vahvemman tunteen ja vaikuttaa näin ollen syvemmälle.

Laadullisista menetelmistä esitellään erilaisia haastattelukeinoja, havainnointi sekä narratiivinen tutkimus. Lisäksi pohditaan kohdeyleisön rajausta sekä oikean median löytämistä oman kohdeyleisön saavuttamiseksi. Tutkimuksessa kerrotaan lyhyesti menestyksen mittareista sekä mietitään tutkimustulosten soveltamista elokuvaan. Tuberkuloosiprojektin avulla havainnollisesta, kuinka esitetyjä tutkimuskeinoja on käytetty elokuvan teon eri vaiheissa.

Tekijä kokee aiheen tärkeäksi elokuvan onnistuneen levityksen sekä halutun viestin perille saamisen kannalta. Kohdeyleisöä pidetään usein vain pakollisena määrittelynä, johon ei myöhemmin tuotannossa muisteta kiinnittää huomiota. Tämän asian suhteen tekijä haluaa herättää lukijassa ajatuksia.

Asiasanat: kohdeyleisö, elokuva, laadullinen tutkimus, tuberkuloosi

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Film and Television
Screenwriting

PRISKILLA RUOTSALAINEN:

Straight to the heart

Using qualitative research methods to explore a target audience

Bachelor's thesis 44 pages, appendices six (6) pages

April 2012

The subject of this Bachelor's thesis is the use of qualitative research as a way to get to know the target audience of one's audiovisual production. The aim is to apply different research methods, such as interviews and observation, to find the target audience's feelings and experiences, and also raise awareness about the importance of target audience understanding in audiovisual productions.

The research question of this thesis is how to define and get to know the target audience of one's audiovisual production. The example case of this thesis is a tuberculosis film project made in co-operation with Tampere Tuberculosis Foundation and Pirkanmaa Hospital District. The final products of the project are three films about tuberculosis. This project is carried through the thesis to demonstrate the theoretical parts.

Different types of interview methods, observation and narrative research are the main qualitative methods introduced in this thesis. There are also thoughts about defining a target audience and finding the right media to reach them. Success indicators and the way all the researched information can be adapted into one's film are also discussed.

The purpose of the tuberculosis film project has been to raise conversation and awareness and to remove bad reputation around tuberculosis. The target audience of the project has been young immigrants. The tuberculosis films are not traditional enlightenment films in which the facts are told straight forward. They are a new kind of awareness-films, through which the audience can figure out the facts themselves by connecting to the film emotionally. This creates a stronger emotional bond between the viewer and the subject of the film.

The author of this thesis feels that the subject of target audiences is important when it comes to the distribution of the film and getting the wanted message across. The target audience is often seen as a mandatory definition that is done at the beginning of production and never returned to. This is something that the author would like to raise discussion and awareness on.

Key words: target audience, film, qualitative research, tuberculosis

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	KOHDEYLEISÖ	8
2.1	Kohdeyleisön määrittely	8
2.2	Kohdeyleisön rajausta	9
3	TUTKIMUSMETODIT	12
3.1	Kokemukset tutkimuskohteena	13
3.2	Kohdeyleisön haastattelu	14
3.3	Havainnointi ja narratiivinen tutkimus	18
3.3.1	Havainnointi ja kielen vaikutus samastumiseen	18
3.3.2	Narratiivinen eli tarinallinen tutkimus	20
3.4	Tulosten analysointi ja hyödyntäminen	22
3.4.1	Tiedon analysointi ja raportointi	22
3.4.2	Tuberkuloosiprojektin tutkimus	26
3.4.3	Tuberkuloosielokuvat	29
3.4.4	Menestyksen mittaaminen	30
4	POHDINTA	32
	LÄHTEET	36
	LIITTEET	39
	Liite 1. Elokuviin synopsit	39
	Liite 2. Haastattelukysymykset TAKK 6.10.2011	40
	Liite 3. Haastattelukysymykset Tampereen ammattiopisto 26.10.2011	41
	Liite 4. Haastattelukysymykset Merja Laitala / TAYS 2.11.2011	42
	Liite 5. Tampereen Kōlvin workshop 29.11.2011, 2.12.2011	43
	Liite 6. Tuberkuloosielokuvat (DVD)	44

1 JOHDANTO

Yksi elokuvanteon ensimmäisistä pulmista on miettiä, kenelle haluaa elokuvansa tehdä eli mitä sillä haluaa sanoa ja kenelle. Harvemmin kohdeyleisöä kuitenkaan mietitään syvällisesti enää sen jälkeen, kun se on projektin alussa määritelty. Tämä on kummallista, koska useimmiten elokuvia tehdään, jotta niitä katsottaisiin. Pahimmassa tapauksessa yleisö jää vain yhdeksi lauseeksi tuotanto-suunnitelmaan.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on esitellä, kuinka tutkimusmetodeja voidaan hyödyntää audiovisuaalisen tuotannon kohdeyleisöön tutustumisessa. Työssä käsitellään asiaa elokuvan näkökulmasta, mutta metodit ovat sovellettavissa muihinkin tuotantoihin, kuten televisiosarjoihin ja tapahtumatuotantoon. Työn teoreettisia osioita havainnollistetaan kertomalla projektista, jossa tehtiin heräte-elokuvia tuberkuloosista. Tampereen tuberkuloosisäätiö sekä Pirkanmaan sairaanhoitopiiri toimivat projektin asiakkaina ja yhteistyökumppaneina. Asiantuntijana ja neuvonantajana toimi yhdysvaltalainen professori Doe Mayer, joka on perehtynyt terveyden edistämiseen median kautta. Projektin taustatutkimukseen osallistui allekirjoittaneen lisäksi medianomi-opiskelija Ulpu-Maria Lehtinen. Projektin lopputuloksena syntyi kolme heräte-elokuvaa: Ei Suomessa, Läpivalaisu sekä Paljastus. Elokuviin synopsikset ovat tämän työn liitteenä (LIITE 1). Liitteenä on myös DVD, jolta löytyvät valmiit elokuvat (LIITE 6).

Heräte-elokuvan tyylisiä terveyselokuvia on tehty Suomessa hyvin vähän. Toki valistusvideoita on tehty paljon, mutta heräte-elokuva poikkeaa perinteisestä valistusvideosta. Sen tarkoitus on herättää tunteita ja keskustelua. Faktatietoja ei välttämättä sanota suoraan kuten valistuselokuvassa, vaan katsojan annetaan itse ymmärtää asian tärkeys. Molemmissa elokuvissa on puolensa. Valistuselokuva vetoaa faktatiedoillaan enemmän järkeen, kun taas heräte-elokuva perustuu koskettavuuteen. Tunteisiin vetoava elokuva saattaa jäädä paremmin yleisön mieleen, mutta valistuselokuvassa faktatiedot tulevat selkeästi esille eikä katsojalle voi jäädä epäselvyyttä faktan ja fiktion välillä.

Valitsin opinnäytetyöni aiheeksi kohdeyleisön tutkimisen, sillä se kiinnostaa itseäni osittain oman luonteeni vuoksi. Pidän siitä, että asioille asetetaan tavoitteita. Kohdeyleisöajattelu luo elokuvalla tavoitteen – sen tulee mahdollisimman hyvin saavuttaa määritelly yleisö. Kyseessä on myös ammatillinen ajatus siitä, että jos haluaa elättää itsensä, millä tahansa alalla, on omasta työstä saatava tuottoa. Jos elokuvalla on selkeä visio yleisöstä ja tekijät keskittyvät juuri valitun yleisön saavuttamiseen – elokuvan tyylin, tarinan sekä markkinoinnin avulla – on elokuvalla heti paremmat mahdollisuudet tuottaa voittoa. Elokuva voi tuottaa voittoa myös muuten kuin rahallisesti, esimerkiksi antamalla kohdeyleisölle kiinnostavaa tietoa sekä uusia elämyksiä.

Tutkimusta tehdessä on Aaltolan ja Vallin (2001a, 8) mukaan tärkeää muistaa, että käytettävät menetelmät määräytyvät tutkimusongelman mukaan eikä päinvastoin. Tutkimuksen tavoite eli tutkimustehtävä on koko tutkimuksen perusta (Aaltola & Valli 2001a, 12). Jos haluaa kohdeyleisöstään, tässä tapauksessa elokuvan tulevista katsojista, irti tunteita ja kokemuksia, kannattaa panostaa laadullisiin menetelmiin. Näitä ovat esimerkiksi haastattelut ja havainnointi, joiden tarkoitus on ymmärtää jotakin ilmiötä paremmin numeeristen tulosten sijasta (Ojansalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 93).

Laadullisen tutkimuksen muotoa ei kannata lyödä lukkoon liian varhaisessa vaiheessa. Sen olisi hyvä antaa elää ja kehittyä, sekä katsoa rauhassa, mikä tutkimusmetodi sopisi parhaiten juuri omalle kohdeyleisölle. Laadullisen tutkijan on myös hyväksyttävä se, että tutkimus saattaa muuttaa kesken kaiken muotoaan. (Aaltola & Valli 2001a, 18, 20.) Tämä mahdollistaa kohdeyleisön tutkijalle monipuolisen ja kattavan näkemyksen yleisöstä. Muutosten yhteydessä saattaa löytyä yllättävää ja elokuvan menestyksen kannalta oleellista tietoa, jota ei välttämättä ollut aiemmin tullut edes ajatelleeksi.

Laadullisista menetelmistä valittiin tuberkuloosielokuvien tutkimukseen haastattelut, havainnointi sekä narratiivisen tutkimus. Näiden metodien taustalla on tavoite ymmärtää yleisön kokemuksia, tunteita sekä ajatusmaailmaa. Kun elokuvantekijä ymmärtää nämä asiat, on hänen helpompi luoda elokuva, joka palvelee valittua yleisöä mahdollisimman hyvin. Valitut metodit eivät välttämättä sovi

kaikkien elokuvien kohdeyleisöjen tutkimiseen. Esimerkiksi maailmanlaajuisten jättielokuvien tutkimukseen niitä on mahdotonta soveltaa tämän työn esittämällä tavalla. Metodit ovat kuitenkin erinomaisia tuotantoihin, joilla yritetään saada aikaan muutosta sekä koskettaa sopivaksi rajattua kohdeyleisöä – esimerkkinä tuberkuloosiprojektin kaltaiset terveyselokuvat.

Tuberkuloosiprojektin tarkoitus oli välittää maahanmuuttajayleisölle tietoa tuberkuloosista sekä poistaa stigmaa eli negatiivista leimaa sairauden ympäriltä. Monissa kulttuureissa tuberkuloosi on erittäin syvä tabu, mikä estää hoitoon hakeutumisen myös Suomessa. Tutkimuskohteena maahanmuuttajat ovat todella laaja. Maahanmuuttoviraston mukaan Suomessa oli vuoden 2010 lopussa maahanmuuttajia yli 170 eri maasta. Näiden lisäksi Suomessa asui tuolloin reilu kaksi tuhatta yksilöä, joiden kansalaisuus ei ollut tiedossa. Maahanmuuttajien määrä lisääntyy Suomessa noin kymmenellä tuhannella yksilöllä joka vuosi. (Maahanmuuttoviraston [www](http://www.mv.fi)-sivut 25.10.2011.) Jos sama trendi jatkuu, maahanmuuttajat muodostavat tulevaisuudessa yhä suuremman ja tärkeämmän osan suomalaista mediayleisöä.

Vaikka tässä työssä puhutaan paljon tutkimuksesta, sillä ei tarkoiteta, että kyseessä olisi mikään juhlallinen tai äärimmäisen akateeminen asia. Kaikkea ei tarvitse välttämättä tehdä juuri niin kuin metodikirjoissa käsketään, vaan jokainen voi muokata eri metodit itselleen sopiviksi. Tuberkuloosiprojekti kulkee tässä työssä esimerkkinä, mutta jokaisen elokuvantekijän täytyy valita juuri omalle kohdeyleisölleen sopivat tutkimusmenetelmät. Järjestelmällisyys ja tutkimuksellinen ote eivät ole elokuvantekijälle taakka tai luovuuden este. Ne mahdollistavat monipuolisen ja syvällisen tutustumisen kohdeyleisöön sekä aiheeseen, josta haluaa kertoa. Kohdeyleisöajattelun ei ole tarkoitus tukahduttaa elokuvantekijän omaa luovuutta vaan toimia inspiraation lähteenä sekä auttaa häntä saavuttamaan haluamansa voimakas vaikutus kohdeyleisöön.

2 KOHDEYLEISÖ

2.1 Kohdeyleisön määrittely

Elokuva ei voi saavuttaa yleisöään, jos sellaista ei sille ole määritelty. Kun suunnitellaan uutta tuotetta, tässä tapauksessa elokuvaa, on ensin selvitettävä asiakkaiden eli yleisön tarpeet (Lahtinen & Isoviita 1998, 20). Monet yritykset ottavat Lahtisen ja Isoviidan (1998, 21) mukaan usein riskejä, jotka tulevat lopulta kalliiksi puutteellisen tiedon vuoksi. Sama tilanne voidaan soveltaa myös elokuvateollisuuteen. Jos elokuvan tekoon laitetaan rahaa ja muita resursseja, mutta se ei tavoita yleisöä eikä näin ollen tuota itseään takaisin, on epäonnistuttu. Elokuva voi tuottaa itsensä takaisin myös muilla tavoin kuin taloudellisesti. Tapa määriytyy pitkälti elokuvan tavoitteiden perusteella. Tuberkuloosiprojektissa tämä tavoite oli saada haluttu viesti aidosti kohdeyleisön mieleen sekä herättää sen keskuudessa keskustelua.

Elokuvan kohdeyleisö voidaan määritellä osuvasti markkinoinnin termin *kohderyhmä* kautta. Kohderyhmäksi (Tolvanen 2012) määritellään se joukko ihmisiä, joille toimenpide on suunnattu. He eivät ole tilastollinen joukko, vaan ryhmä ihmisiä, joita tutkija kohtaa tutkimuksensa aikana. Kohderyhmäymmärrys tarkoittaa sitä, että ymmärtää syvällisesti, miksi ihmiset tekevät sellaisia valintoja kuin tekevät - lähes aina motiivit ovat paljon syvemmällä kuin kysymällä selviää (Tolvanen 2012). Tämän vuoksi tässä työssä käsitellään haastattelujen lisäksi myös havainnointia sekä narratiivista tutkimusta.

Kohdeyleisön tutkimista voidaan verrata jossain määrin asiakassuuntaiseen mikromarkkinointiin. Siinä markkinointistrategian lähtökohtana on se, että tietty rajattu joukko otetaan huomioon jo uuden tuotteen tai palvelun suunnitteluvaiheessa. Tuotetta tekevä yritys siis myy sitä mitä sen pitää myydä saavuttaakseen asiakkaat eikä sitä mitä se itse haluaa ensisijaisesti myydä. (Leppänen 2009, 20.) Elokuvaa tehdessä ei voida ajatella aivan näin mustavalkoisesti, sillä elokuvantekijän täytyy antaa myös oma näkemyksensä elokuvaan. Luovuus ja oma motivaatio täytyy säilyttää, mutta kohdeyleisö on hyvä ottaa huomioon jo

ennakkotuotantovaiheessa, jotta lopullinen elokuva palvelee heitä mahdollisimman hyvin.

Jobber ja Lancaster (2009, luku 1) kertovat myös kohdeyleisön rajaamisen tärkeydestä. Markkinat on heidän mukaansa jaettava segmentteihin, sillä on yksinkertaisesti mahdotonta palvella kaikkia asiakasryhmiä yhtä aikaa. Segmenttien valinnassa tulee ottaa huomioon tuottavan yrityksen resurssit, jotka parhaiten vastaavat valitun segmentin tarpeita. (Jobber & Lancaster 2009, luku 1.) Elokuvan kohdalla nämä segmentit voidaan rinnastaa kohdeyleisöihin.

Tästä eteenpäin kohderyhmästä tullaan käyttämään termiä *kohdeyleisö*. Se sopii paremmin tämän työn yhteyteen, sillä kohderyhmästä puhutaan elokuvan eikä markkinoinnin näkökulmasta.

2.2 Kohdeyleisön rajaus

Mitä tulisi ottaa huomioon oman elokuvan kohdeyleisöä rajattaessa? Helppointa on lähteä miettimään asiaa ensin demografisten tietojen kautta. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi ikä, sukupuoli, asuinpaikka, tulo- ja koulutustaso, ammatti, etninen tausta sekä siviilisääty (Inc.com 28.2.2012). Näiden avulla saa jo rajattua hyvin selkeän ryhmän, jota lähteä tutkimaan syvemmälle. Doe Mayerin (24.10.2011, 7.11.2011) mukaan ikä on tärkeä kohdeyleisön määritelmä. Esimerkiksi kaksitoistavuotiaat pitävät hyvin erilaisista asioista kuin kaksikymmentävuotiaat. Nuoret eivät siis tässä mielessä ole kovin hyvä määritelmä kohdeyleisölle. Mayerin mukaan kannattaa myös pohtia, kenestä kohdeyleisö ottaa mallia: ystävistään vai perheestään? Tämä vaikuttaa oleellisesti elokuvan sisältöön ja näkökulmaan.

Tuberkuloosiprojektissa yleisö oli aluksi yksi suuri massa: maahanmuuttajat. Loogista olisi ollut valita muutama kansalaisuus tai kulttuuri, ja tehdä elokuvat heille. Siinä olisi kuitenkin ollut vaarana stigmatisoida eli leimata kielteisesti valitut kansalaisuudet, mitä haluttiin välttää. Siispä kohdeyleisöä lähdettiin rajamaan nuoriin, myöhemmin tätä tarkenneettiin vielä 15 - 20-vuotiaisiin maahan-

muuttajatyttöihin ja -poikiin. Kohdeyleisö rajattiin asiakkaan toiveesta kaupunkilaisnuoriin. Kohdeyleisöksi valittiin nuoret, koska he ovat vastaanottavaisempia muutoksille verrattuna vanhempiinsa. He myös todennäköisemmin levittävät näkemäänsä eteenpäin esimerkiksi sosiaalisessa mediassa, ja kertovat perheilleenkin asiasta. (Asiakastapaaminen 23.9.2011.)

Kun kohdeyleisöä on mietitty demografiselta kannalta, voidaan siirtyä rajaamaan sitä psykografiselta kannalta. Tällöin lähdetään pohtimaan kohdeyleisöä sen persoonallisuuden, asenteiden, arvojen, kiinnostusten, elämäntapojen sekä käyttäytymisen kautta (Inc.com 28.2.2012). Tutkitaan siis omaa kohdeyleisöä yleistyksiä ja numeroita syvemmälle. Tässä vaiheessa on myös hyvä miettiä seuraavia kysymyksiä: Kuinka hyvin oma tuote, tässä tapauksessa elokuva, sopii kohdeyleisön elämään? Mitkä asiat he kokevat tärkeiksi? Mikä media tavoittaa heidät parhaiten? (Inc.com 28.2.2012.) Varsinkin viimeisen kysymyksen pohtimiseen kannattaa käyttää aikaa. Jos lähdetään viemään elokuvaa kohdeyleisön kannalta väärään mediaan, voi käydä niin, ettei se saavuta heitä kunnolla tai pahimmassa tapauksessa lainkaan.

Kun tuberkuloosiprojektin kohdeyleisö oli määritelty, oli samalla luotu raamit sille, minkälaisia ihmisiä tuberkuloosielokuvien tulisi tavoittaa. Tämän jälkeen lähdettiin tekemään tutkimustyötä suoraan kohdeyleisön ytimeen, ja etsimään kriteereihin sopivia henkilöitä haastatteluihin. Sitä kautta päästiin tutustumaan kohdeyleisön käyttäytymiseen, kiinnostuksiin, arvoihin ja asenteisiin. Tämän jälkeen pystyttiin rajaamaan tuberkuloosielokuvien teemoja ja aiheita sopimaan yhteen kohdeyleisön kanssa

Kun sekä demografiset että psykografiset kriteerit on päätetty, mietitään vielä muutamia kysymyksiä. Onko kriteereihin sopivaa yleisöä tarpeeksi paljon? Hyötykö yleisö elokuvasta? Näkeekö yleisö tarpeen elokuvan tekemiselle? Onko yleisöllä varaa siihen? Onko halutun viestin helppo saavuttaa oma kohdeyleisö? (Inc.com 28.2.2012.) Ei ole esimerkiksi järkeä tehdä vain internetissä levitettävää elokuvaa muutamalle kriteereihin sopivalle yksilölle, jotka asuvat syrjäseudulla ilman sähköä ja internetiä. Kun kohdeyleisö on kirrkaana mielessä, on

paljon helpompi lähteä miettimään, mistä heidät voisi saavuttaa ja mitkä olisivat siihen parhaat keinot (Inc.com 28.2.2012).

Kohdeyleisöä pohdittaessa nousee esiin kysymys siitä, kuka on vastaanottavaisin muutokselle. Doe Mayer (10.10.2011) kertoi neljästä muutoksen asteesta. Ensimmäisellä asteella henkilö ei tiedä asiasta mitään, toisessa henkilö tietää asiasta ja voisi tehdäkin asialle jotain, kolmannella asteella henkilö aikoo tehdä asialle jotakin ja neljännessä hän aikoo jatkaa asian työstämistä. On tärkeää selvittää, missä vaiheessa muutosta kohdeyleisö on, jotta ei tarjoa heille tietoa liian myöhään tai liian aikaisin. (Mayer, asiantuntijalausunto 10.10.2011.) Nämä muutoksen asteet kannattaa ottaa kohdeyleisön rajauksessa huomioon - etenkin, jos tekee elokuvaa, jonka olisi tarkoitus saada jokin konkreettinen muutos aikaan.

Kohdeyleisön määrittely ei tarkoita sitä, ettei elokuva voisi saavuttaa myös muita yleisöjä. Kannattaa kuitenkin varoa purkamasta kohdeyleisöään liian pieniksi yksiköiksi. Jos pystyy saavuttamaan mielestään kaksi eri kohdeyleisöä samalla viestillä, ehkä on purkanutkin vain yhden isomman yleisön pienemmiksi osiksi (Inc.com 28.2.2012). Tällöin voi olla hyvä miettiä niiden yhdistämistä. Jos elokuvan teema on tarpeeksi universaali, se voi parhaassa tapauksessa saavuttaa yleisöä kaikkien rajausten ja kriteerien yli. Kohdeyleisö määrittää vain sen, kelle tekijä on ajatellut elokuvansa ensisijaisesti suuntautuvan.

3 TUTKIMUSMETODIT

Tuberkuloosiprojektin alusta saakka heräsi paljon kysymyksiä, joihin täytyi lähteä etsimään vastauksia. Suurin ongelma alussa oli yleisön monikulttuurisuus. Ennen kunnollista taustatyötä oli turha haaveilla ideoista, jotka oikeasti ”kolah-taisivat” kohdeyleisöön. Ensimmäisten ideoiden jälkeen huomattiin, että projek-tia ajateltiin aivan liian länsimaisesti. Doe Mayer (10.10.2011) huomautti, että mistä tiedetään, mitä ensimmäisissä ideoissa esiintyneet varjo ja nenäliina mer-kitsevät jossakin toisessa kulttuurissa. Tästä ymmärrettiin, että projektin myötä täytyisi karistaa länsimaalainen ajattelutapa ja mennä ikään kuin kohdeyleisön sisään – tutkia kohdeyleisön kokemuksia ja ajatuksia heittäen omat hetkeksi pois mielestä.

Elokuvan kohdeyleisöön tutustuessa kannattaa unohtaa ajatukset tutkittavista ihmisistä tilastoina. Laadullisten menetelmien avulla tutkija pääsee suoraan sin-ne, minne haluaakin: ihmisten sisimpään. Laadullisen tutkimuksen ongelmaksi Aaltola ja Valli (2001a, 18) määrittävät houkutus elää liian voimakkaasti mukana tutkittavan elämässä. Elokuvan kohdeyleisöä tutkittaessa ei voi kuitenkaan orjallisesti noudattaa tieteellisen tutkimuksen sääntöjä. On muistettava, ettei tarkoitus ole etsiä välttämättä faktoja vaan nimenomaan tunteita ja kokemuksia. Taiteen, ja tässä tapauksessa elokuvan, on tarkoitus koskettaa. Jos tutkimuk-sessa esiin nousseet tunteet ovat niin suuria, että tutkijakin pystyy niihin aidosti samastumaan, ollaan oikeilla jäljillä.

Laadullinen tutkimus on luonteeltaan prosessorientoitunutta, sillä aineistoon liittyvät näkökulmat ja tulkinnat kehittyvät tutkijan kautta koko tutkimusprosessin ajan (Aaltola & Valli 2001b, 68). Todellisuus hahmottuu tutkijan tulkintojen ja rajausten kautta, eikä tutkimus ole etukäteen hahmotetun teorian testausta vaan vähitellen tapahtuvaa tutkittavan aiheen kokonaiskuvan muodostamista (Aaltola & Valli 2001b, 71 - 72). Tutkija prosessoi siis jatkuvasti saamaansa tie-toa jäsentäen ja pohtien sitä. Tiedoista voi etsiä esimerkiksi yleistyksiä tai omi-naisuuksia, jotka vaikuttavat siihen, kuinka tutkittavat ovat kokeneet jonkin asi-

an. Näiden pohdintojen kautta löytyvät tutkimuksen kannalta oleelliset näkökulmat ja teemat.

Tutkimustyö etenee eräänlaisena syklinä, hermeneuttisena kehänä, joka toistaa itseään jatkuvasti. Ensin kerätään aineistoa, johon tutustutaan tarkemmin. Tätä aineistoa lähdetään analysoimaan, minkä aikana ryhdytään jo valmistelemaan tulevaa aineistonkeruuta. Tätä toistetaan kunnes on saatu tarpeeksi tietoa. (Ruusu vuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 13.) Kannattaa käyttää tarpeeksi aikaa tutkimusongelman määrittelyyn, sillä se helpottaa tulosten analysointia myöhemmässä vaiheessa.

Tuberkuloosiprojektin taustatutkimusta helpotti se, ettei tavoitteena ollut selvittää mitä yleisö tietää tuberkuloosista vaan minkälaisen elokuvan he haluaisivat siitä nähdä. Tuberkuloosi on monessa kulttuurissa asia, josta ei saa missään nimessä puhua kenellekään muulle kuin lääkärille. Kohdeyleisön oli helpompi puhua, kun heidän ei tarvinnut kertoa faktoja vaan he saivat keskustella nimeomaan siitä, mitä tunteita aihe herättää.

3.1 Kokemukset tutkimuskohteena

Elokuvan kohdeyleisöä tutkittaessa on tärkeintä keskittyä tutkimaan ihmisen kokemuksia, merkityksiä sekä yhteisöllisyyttä. Tätä kutsutaan fenomenologiseksi tutkimukseksi. Kokemuksella tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä, kuinka ihminen näkee ja kokee itsensä osana omaa todellisuuttaan (Aaltola & Valli 2001b, 27). Elokuvantekijän täytyy päästä osaksi tätä toisen ihmisen todellisuutta, jos hän haluaa tehdä elokuvan, joka saavuttaa juuri henkilön edustaman ryhmän. Täytyy siis oppia ymmärtämään ja samastumaan toisen ihmisen kokemuksiin ja tunteisiin.

Aaltolan ja Vallin (2001b, 28) mukaan meillä on yhteisön jäsenenä yhteisiä piirteitä ja merkityksiä, minkä vuoksi yhden henkilön tutkiminen paljastaa aina myös jotakin yleistä. Parhaassa tapauksessa kohdeyleisön eri jäseniltä voi löy-

tää yhden yhtenäisen tunteen tai kokemuksen, joka kuvastaa elokuvan suunniteltua teemaa tai aihetta.

Tutkimustavat kannattaa miettiä tarkkaan aina kohdeyleisön mukaan. Nuoria ei voi esimerkiksi tutkia samalla tavalla kuin saattohoidossa olevia vanhuksia. Jos tutkijan menetit eivät sovi tutkittavaan kohdeyleisöön, voi olla vaikeaa luoda luottavainen ilmapiiri tutkijan ja tutkittavien välille. Vaikka mieli olisi hyvä pitää avoinna kaikelle, tutkija joutuu väkisin rajaamaan aihettaan. Kukaan ei pysty tutkimaan ihmisen koko elämää. Tutkija voi esimerkiksi haluta tehdä elokuvan rakkaudesta. Hän voi rajata aiheensa esimerkiksi nuorten, vanhusten, naisten tai miesten väliseen rakkauteen. Valitsemansa näkökulman perusteella voidaan sen jälkeen lähteä valmistelemaan haastatteluja.

Saadusta tutkimusaineistosta pyritään löytämään merkitysten muodostamia kokonaisuuksia. Näiden merkitysten ymmärtäminen perustuu pitkälti tutkijan omaan intuitioon ja elämäkokemuksen myötä kehittyneeseen merkitysten tajuun. Tutkimuskohde määrää sen, mitkä merkityskokonaisuudet ovat oleellisia. (Aaltola & Valli 2001b, 39 - 40.) Tuberkuloosiprojektissa näitä kokonaisuuksia olivat haastattelujen perusteella tuberkuloosin herättämät tunteet, faktatiedot tai niiden puute sekä stigma sairauden ympärillä. Haastatteluista saatu tieto jaettiin näihin kolmeen kategoriaan. Kun merkitykset on määritelty, ne tuodaan yhteen ja pyritään muodostamaan yhtenäinen kuva. Jotkin merkityksistä ovat oleellisempia kuin toiset. (Aaltola & Valli 2001b, 41.) Käsittelen tätä aihetta lisää luvussa 3.4.1.

3.2 Kohdeyleisön haastattelu

Tuberkuloosielokuvien kohdeyleisön tutkimiseen käytettiin pääasiassa haastatteluja. Ne mahdollistivat suoran kasvotusten tapahtuvan vuorovaikutuksen kohdeyleisön kanssa. Haastattelut olivat luonteeltaan puolistrukturoituja eli teema-haastatteluja, ja ne tehtiin ryhmissä. Kysymykset ja teemat oli mietitty etukäteen, mutta niitä käytiin eri haastatteluissa läpi hieman eri järjestyksessä, kuten teemahaastattelulle on tyypillistä (Ojansalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 41).

Ryhmissä oli 7 - 13 henkeä, mikä on juuri sopiva määrä ryhmähaastattelulle (Ojansalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 42).

Ryhmäkeskustelu ja ryhmähaastattelu ovat kaksi eri asiaa: ryhmähaastattelussa haastattelija pyrkii luomaan vuorovaikutussuhteen itsensä ja jokaisen haastateltavan välille, kun taas ryhmäkeskustelussa hän pyrkii saamaan vuorovaikutusta ryhmän jäsenten välille (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 223). Kannattaa kuitenkin pitää mielessä äänekkään tai hallitsevan ryhmän jäsenen vaikutus. Myös aiheen arkaluontoisuus voi vaikuttaa siihen, etteivät haastateltavat uskalla tai halua kertoa todellisia ajatuksiaan. Juuri tästä syystä ryhmähaastattelu valittiin osaksi tuberkuloosielokuvien tutkimusta ryhmäkeskustelun sijasta.

Puolistrukturoidut haastattelut toimivat todella hyvin tehdyissä haastatteluissa tuberkuloosin arkaluontoisuuden vuoksi. Haastateltavien oli helpompi vastata kysymyksiin kuin keskustella aiheesta täysin vapaasti. Tutkimuksessa haluttiin kuitenkin välttää äärimmäisen tiukasti strukturoitua haastattelua, jottei kysymysten ulkopuolelle jäisi mielenkiintoisia asioita.

Ensimmäisessä haastattelussa (6.10.2011) haastateltavat olivat iältään 25 - 54-vuotiaita ja kotoisin viidestä eri maasta. Naisia oli viisi ja miehiä kaksi. Haastattelu tehtiin siinä vaiheessa taustatutkimusta, kun kohdeyleisön ikää ei oltu vielä tarkasti määritelty. Lisäksi ryhmän, tutkimuksen kannalta, korkeaan ikään vaikutti varmasti myös haastattelun paikka, Tampereen aikuiskoulutuskeskus. Tavoitteena oli kartoittaa mitä ryhmä tiesi tuberkuloosista sekä mitä he siitä halusivat tietää. Elokuvallinen näkökulma jäi tässä vaiheessa vielä hieman vähemmälle. Toisessa haastattelussa (26.10.2011) henkilöt olivat iältään 18 - 31-vuotiaita. He olivat kotoisin kymmenestä eri maasta. Naisia oli seitsemän ja miehiä kuusi. Tässä haastattelussa keskityttiin enemmän elokuvaan liittyviin kysymyksiin kuin tuberkuloosiin liittyviin kysymyksiin.

Näissä kahdessa haastattelussa huomattiin selkeä ero ikäpolvien välillä. Ensimmäisessä haastattelussa (6.10.2011) kaikki tiesivät todella paljon tuberkuloosista. Kymmenen vuotta nuorempi ryhmä (26.10.2011) ei tiennyt juuri mitään sairaudesta. Yhteistä oli kuitenkin se, että kaikkien mielestä elokuva toimisi erit-

täin hyvin terveysasioiden kertomisessa (Nimetön maahanmuuttaja... 6.10.2011, 26.10.2011.)

Tutkimuksessa haastateltiin myös Pirkanmaan sairaanhoitopiirissä työskentelevää tuberkuloosihoitaja Merja Laitalaa. Hänen kohdallaan käytettiin avoimen haastattelun menetelmää. Se on joustavampi kuin teemahaastattelu ja muistuttaa keskustelua (Ojansalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 41). Haastatteluun varauduttiin kysymyslistalla, mutta suurin osa kysymyksistä sai vastauksensa keskustelun lomassa eikä niitä tarvinnut erikseen kysyä. Vaikka teemahaastattelu sopi paremmin kohdeyleisölle tuberkuloosin arkaluontoisuuden vuoksi, valittiin Laitalan haastatteluun avoin haastattelu. Menetelmän valinnassa olennaista on se, millaista tietoa haetaan. Tunnepuolta etsittäessä on hyvä keskittyä menetelmiin, jotka antavat vastaajalle mahdollisuuden kertoa tunteistaan ja kokemuksistaan mahdollisimman avoimesti. Jos tietää haastateltavan olevan puhelias, ei välttämättä kannata rajata hänen kertomustaan tarkoilla kysymyksillä. Toisaalta, jos tietää, että haastateltava kertoo mieluummin asiastaan kysymysten kautta, on hyvä käyttää hieman strukturoidumpaa metodologiaa.

Syvähaastattelu on keino, joka sopii hyvin menneisyyden tapahtumien sekä arkaluontoisten asioiden tutkimiseen. Se perustuu vapaamuotoiseen vuorovaikutukseen ja syvempiin sosiaalisiin kontakteihin. Haastateltavia ei kannata valita satunnaisesti. Koska haastattelija on syvähaastattelussa vahvasti läsnä, saavat persoonallisuuksiltaan erilaiset tutkijat erilaisia tuloksia. (Aaltola & Valli 2001a, 49 - 51.) Tämä ei elokuvan kohdeyleisöä tutkittaessa välttämättä haittaa, sillä lopulta elokuvaan tulee kuitenkin mukaan tekijän oma näkemys. Täytyy kuitenkin varoa, ettei oma näkemys vie liikaa huomiota pois kohdeyleisön ajatuksista ja mielipiteistä. Tuberkuloosiprojektin tutkimuksessa ei käytetty tätä metodologiaa, mutta se on kohdeyleisöön tutustumisen kannalta tärkeä maininta. Tutkimuksessa olisi esimerkiksi voitu tehdä syvähaastattelun henkilöstä, joka on itse, tai jonka läheinen on, sairastanut tuberkuloosin.

Haastattelukysymyksiä kannattaa miettiä tarkkaan tutkimuksen tavoitteiden ja tutkimuskysymyksen kautta. Luova ideointi on suotavaa, mutta jos koko tutkimus perustuu vain tietyllä hetkellä mieleen juolahtaneisiin kysymyksiin, voi se

jäädä vajaaksi (Aaltola & Valli 2001a, 33). Toisaalta, kun kyse on kohdeyleisön tutkimisesta, ei tulosten tarvitse välttämättä nojata teorioihin ja faktoihin. Tutkijalta voi kuitenkin jäädä todellinen kokonaiskuva näkemättä, jos kysymysrunko on vajaa. Kysymyksiä kannattaa siis miettiä useampana päivänä ja pohtia, kuinka ne edistävät tutkimuksen tavoitetta: mitkä asiat ovat tutkimuksen kannalta tärkeitä ja mielenkiintoisia? Minkälaisia kysymyksiä tarvitaan, jotta tutkija saa haluamansa tiedot?

Kokemuksia etsiessä haastattelutilanteen tulisi olla mahdollisimman luonnollinen ja keskustelunomainen. Vastauksia ei saisi ohjailta ja kysymykset tulisi muotoilla niin, että niihin on mahdollista vastata mahdollisimman kuvailevasti. Jos kysymykset ovat hyvin käsitteellistä ja virallista kieltä, ne saattavat tuottaa vastaukseksi vain mielipiteitä tai käsityksiä, jotka ovat omien kokemusten peilaamisen sijaan kasvatuksen, opetuksen sekä sosiaalisten tilanteiden synnyttämiä. (Aaltola & Valli 2001b, 36.) Kun tarkoituksena on löytää ihmisistä kokemuksia ja tunteita, on tärkeää päästä näiden opeteltujen mielipiteiden ja käsitysten alle, tutkimaan ihmistä syvemältä.

Ojansalo, Moilanen ja Ritalahti (2009,96) kehottavat nauhoittamaan haastattelut, jotta pystyy itse keskittymään mahdollisimman hyvin haastateltavaan. Tuberkuloosiprojektin tutkimuksessa harkittiin nauhoittamista, mutta lopulta päädyttiin kuitenkin muistiinpanojen tekemiseen aiheen arkaluontoisuuden vuoksi. Vaikka haastateltavat tietäisivät, ettei heidän puheitaan julkaista missään, voi keskustelujen nauhoittaminen estää heitä kertomasta todellisia ajatuksiaan. Kun tuntuu, ettei haastatteluista saa enää uutta tietoa irti, on saavutettu saturaatiopiste (Ojansalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 100). Tällöin on turha tehdä enää lisää haastatteluja.

Aaltola ja Valli (2001b, 35) kertovat, ettei haastattelujen kautta saatu tutkimusaineisto ole sellaisenaan mikään tietovarasto. Aineistoa täytyy työstää, jotta siitä saisi kaiken mahdollisen hyödyn irti. Erilaisia analyysimenetelmiä käydään läpi tämän opinnäytetyön luvussa 3.4.

3.3 Havainnointi ja narratiivinen tutkimus

3.3.1 Havainnointi ja kielen vaikutus samastumiseen

Eräs keino tutkia toisten ihmisten elämää ja toimintaa on havainnointi, jolloin tarkkaillaan jotakin tilannetta tai toista ihmistä. Osallistuvaksi havainnoinniksi kutsutaan tilannetta, jossa tutkija ja tutkittava antavat molemmat havainnointitilanteeseen jotakin itsestään. Havainnointi voi myös olla piilohavainnointia, jossa havainnoitava ei tiedä olevansa havainnoinnin kohteena. (Aaltola & Valli 2001a, 129.) Osallistuvassa havainnoinnissa on tärkeää muistaa oman käytöksen vaikutus tutkittavan käytökseen. Kannattaa antaa tutkittavan johdattaa tutkija toimintaan eikä mennä väkisin mukaan (Aaltola & Valli 2001a, 131). Tämä antaa havainnoitavalle tietynlaisen vallan ja lisää luottamusta hänen ja tutkijan välillä. Osallistuva ja piilohavainnointi ovat havainnoinnin ääripäät.

Havainnointi kytkee muista tutkimusmenetelmiä paremmin saadun tiedon sen kontekstiin eli asiat nähdään niiden oikeissa yhteyksissä. Havainnointi on myös erittäin toimiva keino, kun tutkittavasta henkilöstä tai ryhmästä ei tiedetä vielä paljoa. Se tarjoaa mahdollisuuden tutustua kohteeseen ennen esimerkiksi teemahaastattelun rungon rakentamista. (Aaltola & Valli 2001a, 127.) Ruusuvuori ja Tiittula (2005, 79) asettavat haastattelun tekemisen lähtöoletukseksi sen, että haastattelija ja haastateltava ymmärtävät toisiaan. Jos he ovat eläneet hyvin erilaisissa kulttuureissa, kuten omassa projektissani, voidaan olettaa, että he tulkitsevat maailmaa eri tavalla (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 80). Haastattelijan on hyvä ennakoida tätä ja ottaa asioista etukäteen jo selvää. Tällä vältytään suuremmilta väärinymmärryksiltä ja saadaan parempaa tutkimusmateriaalia.

Tuberkuloosiprojektin tutkimuksessa havainnoitiin jatkuvasti esimerkiksi haastateltavien reaktioita ja heidän tapaansa puhua tuberkuloosista. Elokuvantekijä voi saada hyvää materiaalia kohdeyleisön käyttäytymisestä sekä sen käyttämästä kielestä havainnoinnin avulla. Marketta Rentola (2010, 57) kiinnittää huomiota kielen vaikutukseen yleisön saavuttamisessa. Kirjoittajan omat sanavalinnat voivat tuntua luonnollisilta ja oikealta tavalta puhua. Ne ovat kuitenkin aina elä-

mänkokemuksen, koulutuksen ja ympäristön muovaamia. Ihmisen puheeseen ja kieleen vaikuttavat myös temperamentti, luonne ja mieliala. (Rentola 2010, 57.) Käsikirjoituksia olisikin hyvä testata kohdeyleisöllä ennen tuotantoa – etenkin, jos kirjoittaja ei ole osa kohdeyleisöä, jolle kirjoittaa. Tuberkuloosiprojektin työryhmä koostui hyvin pitkään vain naispuolisista jäsenistä, joiden olisi ollut mahdotonta löytää esimerkiksi maahanmuuttajapoikien käyttämä kieli ilman havainnoivaa taustatyötä.

Elokuvien esityskieli koettiin haastavana. Osa maahanmuuttajayleisöstä on asunut hyvin vähän aikaa Suomessa, eivätkä he välttämättä osaa lukea, mikä sulkee tekstityksen pois. Työparini Ulpu-Maria Lehtisen tekemässä haastattelussa (Nimetön työntekijä... 6.10.2011) kävi ilmi, että usein kohdeyleisölle riittää, että elokuvan yhteydessä on esimerkiksi jokin lause tai ”slogan” henkilön omalla kielellä. Tämä saa aikaan kokemuksen siitä, että tekijä on ottanut juuri hänen kulttuurinsa huomioon. Tämä toteutettiin kääntämällä mahdollisimman paljon repliikkejä ulkomaalaistaustaisten näyttelijöiden omille kielille. Näin saimme elokuvaan repliikkejä suomen lisäksi myös esimerkiksi englanniksi ja ranskaksi.

Marketta Rentola tukee ajatusta siitä, että yksilön on tärkeää kokea, että media palvelee juuri häntä ja hänen tarpeitaan. Kun tekijä saa yhden katsojan puolelleen, loput tulevat kyllä perässä. (Rentola 2010, 76.) Tämän on myös tuberkuloosiprojektissa tavoitteena – saada tuberkuloosielokuvat leviämään kohdeyleisön keskuudessa ilman, että ärsyke siihen tulee ulkopuoliselta taholta.

Havainnoinnista on tärkeä tehdä kahdenlaisia muistiinpanoja: vuorovaikutustietoja ja kontekstitietoja. Vuorovaikutustiedoilla tarkoitetaan sitä, ketä havainnoidaan, mitä he tekevät ja sanovat, miten muut reagoivat ja muu vastaava informaatio. Kontekstitietoja ovat puolestaan esimerkiksi havainnointitilanne sekä vuorokaudenaika. Tutkija voi myös tehdä muistiinpanoja omista tunteistaan, omasta vaikutuksestaan tutkimuksen kulkuun sekä muista seikoista, joissa on itse ollut keskeisessä roolissa. (Aaltola & Valli 2001b, 135 - 136.) Muistiinpanojen kirjoittamiseen on hyvä kehittää rutiini, jota käyttää koko tutkimuksen ajan. Tuberkuloosiprojektin tutkimuksessa havainnointitilanteista kirjoitettiin ylös

avainsanoja ja havaintoja. Nämä avainmuistiinpanot käytiin myöhemmin läpi ajatuksella, jonka jälkeen niistä kirjoitettiin pidemmät, havainnollistavat raportit.

3.3.2 Narratiivinen eli tarinallinen tutkimus

Narratiivisella tutkimuksella tarkoitetaan lähestymistapaa, jossa kertomukset toimivat tiedon välittäjinä ja rakentajina. Ihminen rakentaa näkemystä itsestään kertomusten avulla – kertomukset ovatkin usein paras vastaus kysymykseen siitä kuka ihminen on. (Aaltola & Valli 2001b, 116 - 118.)

Eräs narratiivisen tutkimuksen keino on eläytymismenetelmä. Aaltola ja Valli (2001a, 69) viittaavat Eskolaan (1997 - 1998) ja Suorantaan (1995) määritellesään tätä menetelmää. Sillä tarkoitetaan pienten esseiden ja lyhyehköjen tarinoiden kirjoittamista tutkijan antamien ohjeiden mukaan. Vastaajille annetaan kehyskertomus, jonka herättämien mielikuvien mukaan heidän tulee kirjoittaa lyhyt tarina. Olennaista on varioida kehyskertomuksia niin, että ne poikkeavat toisistaan jonkin yhden keskeisen seikan suhteen, ja tutkia mikä vastauksissa muuttuu, kun kehyskertomuksen keskeinen elementti muuttuu. Menetelmä sopii kaiken ikäisille, ja koska se yleensä toteutetaan esimerkiksi luentotilaisuuden yhteydessä, on vastausprosentti yleensä korkea. (Aaltola & Valli 2001a, 69 - 72.)

Tätä metodia sovellettiin Tampereen Kölvin teatterikerhossa järjestetyssä workshopissa. Kölvi tarjoaa monikulttuurisille 12 - 20-vuotiaille pojille vapaa-ajan toimintaa sekä auttaa juuri Suomeen muuttaneita poikia sopeutumaan uuteen kotimaahansa (Tampereen Kölvin www-sivut, 22.3.2012). Workshopin tarkoitus oli selvittää, minkälaisia tarinoita pojat kertoisivat tuberkuloosista, jos saisivat itse tehdä elokuvan (LIITE 5). Tässä hyödynnettiin myös improvisaatiota, sillä pojat näyttelivät keksimänsä kohtaukset ja lyhytelokuvat meille. Workshopin avulla päästiin tutustumaan läheltä siihen, mitä kohdeyleisö tuberkuloosista ajattelee, mitä se heille merkitsee ja miten he asiaan suhtautuvat. Samalla selvitettiin, mitkä asiat ovat kohdeyleisölle elämässä tärkeitä ja ketä he ihailevat.

Tutkimustilanteista tulisi mahdollisuuksien mukaan tehdä sellaisia, joista myös tutkittava osapuoli saa jotakin irti. Edellisessä kappaleessa esitelty workshop on tästä hyvä esimerkki. Tutkijat saivat erinomaista tietoa tutkimukseensa, mutta samalla tarjottiin pojille opettavainen workshop. Myöhemmin yhteistyö jatkui ja pojat pääsivät mukaan näyttelemään tuberkuloosielokuvaan. Kuvaustilanne oli pojille aivan uusi ja unohtumaton kokemus. Kaiken lisäksi tämän tyyppinen yhteistyö on erinomaista markkinointia elokuvalla – osallistujat vievät tietoa elokuvasta mukanaan perheisiinsä sekä kaveripiireihin.

Eläytymismenetelmän kanssa samaa koulukuntaa edustaa myös kerronnallinen eli narratiivinen haastattelu, jossa kootaan tutkimusaineistoksi kertomuksia. Kertomukset auttavat ihmistä ymmärtämään menneisyyttä, ohjaavat kohti tulevaisuutta ja rakentavat ihmisen identiteettiä. Kertomukset ovat myös vuorovaikutuksen ja tiedon välittämisen välineitä. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 189.) Niillä on siis hyvinkin tärkeä rooli ihmisten elämässä.

Kerronnallinen haastattelu voi ääritapauksessa perustua vain yhteen kysymykseen, johon haastateltava saa kertomuksen muodossa vastata. Kysymys tulisi muotoilla niin, että vastaaja saa päättää, mistä aloittaa ja mitä, miten ja missä järjestyksessä kertoo. Tutkija ei saisi haastattelutilanteessa mainita enää tutkimuksensa tavoitetta, koska se voi vaikuttaa vastaajan valitsemaan näkökulmaan. Kun haastateltava on kertonut oman kertomuksensa, voi haastattelija esittää lisäkysymyksiä, mutta vain asioista, joita haastateltava on jo aiemmin ottanut esille. Aivan viimeisenä voidaan ottaa esille asioita, joita haastateltava ei ole vielä maininnut. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 194 - 197.) Näin saadaan varmistettua mahdollisimman autenttinen kertomus.

Elokuvat ovat tarinoita. Jos saadaan tietoon oikeita kertomuksia, joita elokuvan suunniteltu aihe tai teema herättää kohdeyleisössä, on jo päästy iso harppaus kohti yhteyden löytämistä yleisön kanssa. Tämän myötä täytyy kuitenkin painottaa, ettei tutkimusaineistosta saa luonnollisesti kopioida tai varastaa suoraan tarinaa omaan elokuvaansa. Niitä voi kuitenkin käyttää inspiraation lähteenä ja keinona oppia tuntemaan oman kohdeyleisön ajattelumaailmaa. Tästä kuitenkin poikkeuksena dokumenttielokuvat, jotka perustuvat juuri todellisiin tapahtumiin

ja kokemuksiin. Nämä tapahtumat ja kertomukset valitaan suoraan tutkimusaineistosta.

3.4 Tulosten analysointi ja hyödyntäminen

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusmateriaali perustuu pitkälti ihmisten kertomuksiin ja kokemuksiin. Ihmisten puhe ja ilmaisut sisältävät paljon erilaisia merkityksiä. Ne ovat kaikkea metaforien ymmärtämisestä kaksimieliseen ajatteluun ja arkipäivän puheessa esiintyviin ilmaisuihin. Merkityksiä voidaan lähestyä vain tutkimalla ja tulkitsemalla, sillä ne eivät perustu samalla tavalla faktoihin kuin esimerkiksi numerot tai materiaaliset asiat. (Aaltola & Valli 2001a, 29.) Tämä tulkinnallisuus on elokuvantekijälle sekä riski että mahdollisuus. Riskinä on aina ymmärtää toisen ilmaisujen merkitykset väärin, jolloin kohdeyleisö jää pahimmassa tapauksessa täysin saavuttamatta. Mahdollisuus on kuitenkin päästä merkitysten tutkimisen ja tulkinnan kautta erittäin hyvään yhteyteen kohdeyleisön kanssa.

Arkielämässä ihminen tulkitsee näitä merkityksiä esiymmärryksen eli luontaisen ymmärryksen kautta. Elokuvantekijällä on siis jo valmiiksi jonkinlainen käsitys kohdeyleisöstä ennen kuin siihen aletaan tutustua. (Aaltola & Valli 2001b, 31.) Elokuvan tapauksessa etuna on se, että kohdeyleisö on aina ihminen tai ihmisryhmä. Tällöin on väistämättä jonkinlainen ennakkokäsitys tai ainakin epäily siitä, millainen kohdeyleisö on. Tutkimustulosten analyysin kautta voidaan joko todistaa tai kumota tämä käsitys.

3.4.1 Analysointi ja raportointi

Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavien määrä jää monesti pieneksi. Tämän vuoksi on tärkeää analysoida, mitä yleistä tutkittavien kokemuksissa tai käsityksissä on. Yleistämiseen liittyy nimittäin vahvasti koskettavuus – jos tarina on ihmiselämän kannalta tärkeä, se on myös koskettava. (Aaltola & Valli 2001b, 63.) Jos elokuvantekijä onnistuu löytämään tällaisen yleisesti koskettavan ai-

heen, on löydetty elokuvan menestyksen kannalta jotakin oleellista. Tuberkuloosiprojektissa tämä tunne oli pelko siitä, että ystävät, perhe ja yhteiskunta hylkäävät tuberkuloosipotilaan, jos tieto tämän taudista leviää (Nimetön maahanmuuttaja... 6.10.2011, 26.10.2011, 2.11.2011; Tampereen Kölvän workshop 29.1.2011, 2.12.2011).

Tämän tiedon löytymisen jälkeen pystyttiin luomaan paljon tunnepitoisempaa tekstiä, sillä tekstiin voitiin peilata myös omia tunteita mukaan. Miltä itsestä tuntuisi, jos ystävät ja perhe hylkäisivät ja jäisi aivan yksin? Tutkimuksen myötä löydettiin siis erittäin universaali tunne, joka kosketti kohdeyleisön lisäksi tekijöitä, asiakkaita ja varmasti jokaista ihmistä maailmassa. Tämän tyyppinen identifiointuminen mahdollistaa molemminpuolisen ymmärryksen ja luottamuksen tutkijan ja tutkittavien välille (Ruusuvoori & Tiittula 2005, 87). Tämä on erittäin oleellinen asia kohdeyleisön saavuttamisen kannalta.

Narratiivisia tuloksia analysoitaessa kannattaa erottaa tekstin ja kerronnan taso. Tekstin tasolla tarkoitetaan puhetta tai kirjoitusta eli sitä kieltä, jolla tarinat kerrotaan. Kerronnan taso puolestaan edustaa prosessia, jossa tarina tuotetaan kertomukseksi. (Ruusuvoori, Nikander & Hyvärinen 2010, 123.) Tarinan kertoja käyttää, tietoisesti tai tiedostamattaan, erilaisia kerronnan keinoja, joilla hän ilmaisee omaa suhtautumistaan kerronnan kohteena oleviin tapahtumiin (Ruusuvoori, Nikander & Hyvärinen 2010, 146). On hyvä tiedostaa, että kertomuksissa on monia eri tasoja ja valita niistä se, jonka kautta lähtee kohdeyleisöään tavoittelemaan.

Tutkija voi esimerkiksi kiinnittää huomiota siihen, millaisella tempolla haastateltava tarinaansa kertoo. Se voi antaa ideoita elokuvan tunnelman ja nopeuden suhteen. Tutkija voi myös tarkkailla haastateltavan tapaa kertoa tarina. Onko hän täynnä raivoa vai heittääkö hän jutun vitsiksi? Esimerkiksi Tampereen Kölvillä järjestetyssä workshopissa (29.11.2011) pojat heittivät tuberkuloosista vitsejä, eikä asia ollut heille mikään kuolemanvakava tai synkkä. Improvisoitujen näytelmien tarinat sen sijaan paljastivat, että pojista löytyi myös herkempi puoli, joka halusi, että perhe ja ystävät olisivat sairastuneen tukena. Pojat olivat luonteeltaan vilkkaita, joten he eivät varmasti jaksaisi katsoa hidastempoista valis-

tusvideota. Näistä pääteltiin, että elokuvien tulisi olla suhteellisen nopeatempoisia, niissä pitäisi olla sopivasti huumoria ja yhteisöllisyyttä tulisi korostaa jollakin tapaa.

Narratiivisen tutkimuksen avulla voi saada ideoita tarinaan ja juoneen. Havainnointi sen sijaan auttaa hahmojen sekä konfliktien rakentamisessa. Tämä voidaan tehdä havainnoimalla esimerkiksi yhtä tai kahta henkilöä näiden omassa ympäristössä. Tavoitteena on saada kohteesta syvälinen ja kokonaisvaltainen kuva. Tätä metodia kutsutaan myös tapaustutkimukseksi. (Ojansalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 38.) Tutkija voi esimerkiksi seurata jonkun henkilön elämää ja tarkkailla, kuinka tämä toimii ja on vuorovaikutuksessa erilaisissa tilanteissa.

Haastattelujen kautta saatu tieto ei ole sellaisenaan käytettävää tietoa, vaan tutkijan täytyy työstää ja tulkita sitä löytääkseen todellisia merkityksiä. Aluksi pyritään kuvaamaan mahdollisimman konkreettisesti ja alkuperäisellä kielellä se, mitä haastattelutilanteessa on sanottu. Tässä vaiheessa ei kannata pitää kiirettä, sillä tutkijan on mietittävä rauhasa, mitkä asiat kuuluvat aidosti ja oleellisesti mukaan tutkimukseen. (Aaltola & Valli 2001b, 38.) Elokuvan kannalta voidaan esimerkiksi lähteä tarkastelemaan, nouseeko mikään erityinen teema tai ajatus useammassa haastattelussa ylitse muiden. Jos elokuvan aihe on tarkka, kuten tuberkuloosiprojektissa, voi rajata sen ulkopuolelle menevät asiat jo tässä vaiheessa pois.

Tämän vaiheen jälkeen lähdetään etsimään merkitysten muodostamia kokonaisuuksia. Niiden ymmärtäminen ja jaottelu perustuu pitkälti tutkijan omaan intui-tioon ja elämänkokemuksen myötä kehittyneeseen merkityksen tajuun. Tutkimuskohde määrää, mitkä näistä merkityksistä ovat oleellisia tutkimuksen kannalta. (Aaltola & Valli 2001b, 40.) Tuberkuloosiprojektissa näitä kokonaisuuksia olivat esimerkiksi tuberkuloosin herättämät tunteet, tiedot tai niiden puute sekä stigma sairauden ympärillä. Aineiston käsittelyn viimeisessä vaiheessa merkityskokonaisuudet tuodaan yhteen ja niistä muodostetaan yhtenäinen kuva (Aaltola & Valli 2001b, 41). Johtopäätöksenä tuberkuloosiprojektissa oli se, että kohdeyleisö tietää tuberkuloosista melko vähän, mutta se herättää heissä pelkoa yksin jäämisestä. Tutkimuksessa etsittiin nimenomaan tuberkuloosin herät-

tämää tunnepuolta, minkä vuoksi pelko yksin jäämisestä oli kaikista oleellisin löytö.

Ei ole samantekevää kuinka muistiinpanot sekä loppupäätelmät kirjoittaa yleisön tutkimuksesta ylös. Hyvä raportointi on kohdeyleisöä tutkittaessa oleellista siksi, ettei tutkijalla ole mahdollisuutta selittää tutkimuksen tuloksia jokaiselle työryhmän jäsenelle erikseen. Ne on kuitenkin tärkeä kertoa kaikille osa-alueille ohjauksesta puvustukseen, jotta ollaan samalla viivalla sen suhteen, kenelle elokuvaa ollaan tekemässä. Raportin ei tarvitse olla pitkä, kunhan se on selkeä tai mielenkiintoinen lukea. Se voi olla esimerkiksi yhden liuskan mittainen kiteytys tutkimuksen oleellisimmista tuloksista.

Raporttia kirjoittaessa kannattaa miettiä, kuinka paljon tunnistetietoja tutkittavista tarvitsee julkaista. On pohdittava tapauskohtaisesti, mitkä tunnistetiedot ovat elokuvan kannalta oleellisia, ja poistettava kaikki muut analyysistä – tätä kutsutaan anonymisoinniksi (Ruusuvoori, Nikander & Hyvärinen 2001, 452). Tuberkuloosiprojektissa oleellisimmat tunnistetiedot olivat ikä, sukupuoli sekä maa, josta haastateltava oli muuttanut Suomeen. Näiden tietojen avulla saatiin analysoidua tunteet ja kokemukset nuorison lisäksi myös eri kulttuurien kannalta.

Oletuksena oli, että kulttuurilla olisi suuri vaikutus haastateltavien vastauksiin ja ajatuksiin, mutta todellisuudessa vaikutus oli hyvin pieni. Vastaukset, joita saatiin, olivat universaaleja ja heijastivat enemmän haastateltavien ikää ja sukupuolta, eivätkä vaihdelleet kansallisuuden tai kulttuurin mukaan. Tästä syystä tämä tunnistetieto poistettiin julkisista raporteista. Ei kuitenkaan kannata poistaa liikaa tunnistetietoja tutkijan arkistoihin jäävistä raporteista, sillä niistä voi olla hyötyä tulevaisuudessa (Ruusuvoori, Nikander & Hyvärinen 2010, 452). Jos haastateltavilta otetaan tunnistetietoja, on heille kerrottava tietojen arkistoinnista (Ruusuvoori, Nikander & Hyvärinen 2010, 450). Tutkija ei siis voi säilyttää esimerkiksi haastateltavien nimiä tai muuta materiaalia, jos hän ei ole siitä tutkittaville ilmoittanut.

Kaikessa tutkimuksessa täytyy muistaa lähdekritiikki. Lähdekritiikillä tarkoitetaan sitä, että osaa pohtia ja käyttää eri tiedonhankintatapoja, arvioida tietoa kriitti-

sesti sekä erottaa tosiasiat, mielipiteet ja näkökulmat toisistaan (Ojansalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 32). Elokuvan kohdeyleisöä tutkittaessa on toki tärkeää tietää faktat, mutta tutkittavan yleisön henkilökohtaiset mielipiteet sekä näkökulmat ovat myös arvokasta tietoa. Tällaisen tiedon etsintään ovat oivallisia erilaiset blogit, keskustelupalstat ja vastaavat. Kannattaa kuitenkin aina miettiä, että mitkä ovat tiedon tuottajan motiivit (Ojansalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 33).

Tutkimuksessa olisi hyvä pitää välillä sekä kriittinen että reflektiivinen vaihe. Kriittisyydellä tarkoitetaan tässä tapauksessa itsekritiikkiä sekä oman tulkinnan kyseenalaistamista. Reflektiivisyydellä pyritään varmistamaan, että tutkija on tietoinen omista tutkimukseen liittyvistä lähtökohdistaan. (Aaltola & Valli 2001b, 32.) Täytyy siis pitää huoli ja varmistaa tasaisin väliajoin, että onnistuu pitämään omat ajatukset ja tulkinnat tutkimuksen ajan poissa mielestä, keskittyen vain kuuntelemaan sekä ymmärtämään kohdeyleisön kokemuksia ja ajatusmaailmaa. Ei kannata lähteä tulkitsemaan tutkimusmateriaalia liian aikaisessa vaiheessa, sillä silloin voi tahtomattaan lähteä ohjaamaan tutkimusta kohdeyleisön kannalta väärään suuntaan.

3.4.2 Tuberkuloosiprojektin tutkimus

Suurin kysymys ja samalla ongelma tuberkuloosiprojektin tutkimuksessa oli se, kuinka saada monta eri kulttuuria ja ihmisryhmää samastumaan samaan elokuvaan. Marketta Rentola (2010, 26) muistuttaa, että ihmisen oma tilanne vaikuttaa siihen, mitä pidetään tärkeänä. Moni uskoo Suomen olevan maa, jossa tuberkuloosia ei ole olemassa. Tällainen ihminen tuskin pitää tuberkuloosielokuvaa itseään koskettavana. Kuinka siis saada katsoja ymmärtämään, että kyseessä on asia, joka koskettaa meitä kaikkia?

Tätä ongelmaa helpotti se, että kohdeyleisöä rajattiin iän mukaan, mutta tietynikäiset nuoretkin voivat olla keskenään hyvin erilaisissa elämäntilanteissa ja pitää erilaisia asioita tärkeinä. Rentola (2010, 11) antaa tähän lohduttavan ratkaisun kertoessaan, että median herättämät, sekä negatiiviset että positiiviset,

tunteet pitävät yleisön median parissa. Rentola kuitenkin muistuttaa, ettei mikään ole sellaisenaan tärkeä. Aihe tulee tärkeäksi vasta sitten, kun sen tueksi löydetään asetelma, jonka kautta asia alkaa kiinnostaa. (Rentola 2010, 7.) Tämän perusteella voidaan olettaa, että vaikka tuberkuloosielokuvat herättäisivät paheksuntaa tai muita negatiivisia tunteita, ne voivat silti toimia keskustelunherättäjinä.

Tuberkuloosi mielletään usein pelottavaksi ja häpeälliseksi asiaksi, minkä vuoksi tällaiset negatiiviset tunteet ovat hyvin mahdollisia. Eräs haaste tutkimuksessa olikin löytää tasapaino hyvän ja pahan välillä. Tuberkuloosi pitäisi esittää asiana, joka on sairaus muiden joukossa ja hoidettavissa siinä missä murtunut jalkakin. Tällainen hyvän olon elokuva tuskin kuitenkaan purisi kohdeyleisöön. Se tuskin herättäisi tunteita huvituksen ja epäuskon lisäksi. Se ei olisi heille aito. Marketta Rentolan (2010, 21) mukaan ihminen reagoi herkemmin pahaa, ja pelko herättää enemmän mielikuvia kuin toivo. Tuberkuloosi täytyi siis esittää jollain tapaa pelottavana tai ahdistavana asiana – kuitenkin luomatta sairauden ympärille lisää pelkoa ja stigmaa.

Rentolan (2010, 26) mukaan kannattaa hyödyntää ihmisen valinnanvapautta ja itsemääräämisoikeutta – tarjota siis katsojille mahdollisuus tehdä valinta. Tässä tapauksessa elokuvat piti toteuttaa niin, että katsoja saa itse oivaltaa, että tuberkuloosi on tärkeä asia, johon kannattaa kiinnittää huomiota. Elokuviissa pyrittiinkin sulauttamaan informatiivinen puoli fiktion mahdollisimman sulavasti.

Tampereen ammattiopistolla tehdyn kohdeyleisöhaastattelun (26.10.2011) tuloksena saatiin tutkimukseen erinomaista tietoa juuri projektin elokuvallisesta puolesta. Ryhmän lempigenrejä olivat komedia, trilleri sekä historialliset elokuvat. Elokvien tuli olla hauskoja ja antaa katsojalle uutta tietoa. Elokvun tuli herättää ajatuksia sekä olla yllätyksellinen – loppua ei saanut arvata heti alusta. Elokvia katsottiin myös suomen kielen oppimisen vuoksi. Terveyselokvuna katsottaisiin mieluummin dokumentaarista filmiä täyden fiktion sijaan. Toisaalta tositapahtumiin perustuva draama sai myös kannatusta. Amatööri näyttelijät toisivat ryhmän mukaan elokuvaan aidomman ja sitä kautta uskottavamman tunnelman verrattuna tähtiin. (Nimetön maahanmuuttaja... 26.10.2011.)

Tuberkuloosihoitaja Merja Laitalan haastattelu (2.11.2011) nitoi aiempien haastatteluiden tulokset hyvin yhteen. Hänen kanssaan keskusteltiin tuberkuloosin herättämästä tunnepuolesta. Laitala kertoi, että useimmiten potilaat tuntevat pelkoa, häpeää, ahdistusta ja syyllisyyttä sairastumisestaan. Usein tauti halutaan pitää salassa ympäristöltä leimautumisen pelossa. Monille diagnoosin saaminen on niin kova shokki, että ihminen ikään kuin lamaantuu. Tämä onkin yksi syy, miksi asiakas haluaa lievittää tabua aiheen ympäriltä – hoidot ovat paljon rankempia ilman sosiaalisen verkoston tukea. Laitala kehotti pitämään huumorin ja aitouden mukana tuberkuloosiprojektissa. Asiaa ei tarvitse käsitellä kuolemanvakavasti, vaikka se sellainen joskus onkin. (Laitala, haastattelu 2.11.2011.)

Elokuva toimisi haastateltavien (6.10.2011, 26.10.2011) mukaan erinomaisesti tiedon levittämiseen ja valveutuneisuuden lisäämiseen. Terveystiedon kertovaa elokuvaa jää helpommin katsomaan kuin lukemaan tiedotteita tai infolehtiä. Elokuva koettiin myös enemmän tunteita herättäväksi. (Nimetön maahanmuuttaja...6.10.2011, 26.10.2011.) Rentola (2010, 16) on tästä samaa mieltä. Hän kertoo, että sanoja voi epäillä, mutta omia silmiään ei. Se mitä näemme vaikuttaa meihin suoraan, sillä emme ehdi ajatella, kun olemme jo ehtineet tuntea. Tämä tekee kuvasta niin tehokkaan vaikuttamisen välineen. (Rentola 2010, 16.)

Marketta Rentola kertoo teoksessaan *Vaikuta mediassa* (2010, 28), että jos tekijä kuvaa halutun muutoksen tarpeeksi yksinkertaiseksi, helpoksi ja järjestykselliseksi, ihmisillä on taipumus innostua siitä. Siispä tuberkuloosielokuvissa lähdettiin työstämään kolmea eri aihetta, jotka tuntuivat kiinnostavan nuoria kulttuurista riippumatta: tositarinat, huumori ja jalkapallo.

Elokuvista tehtiin tutkimuksen perusteella visuaalisesti mielenkiintoisia - sellaisia, jotka koukuttavat katsojan niin, että hän jää seuraamaan, mistä on kyse. Kun katsoja on saatu kiinnostumaan, nappaa mielenkiintoinen ja samastuttava tarina mukaansa. Kannattaa muistaa, että katsoja kiinnostuu aiheesta yleensä otsikon kautta (Rentola 2010, 79). Kannattaa siis panostaa elokuvan nimeen, ja virittää alkuun tarpeeksi kiinnostava jännite – katsoja laitetaan jännittämään jo-

tain, joka lunastetaan lopuksi. Jos elokuvan nimi ja sen alussa luotu jännite on tarpeeksi hyvä, jaksaa yleisö sietää myös valistavia osuuksia elokuvassa. (Rentola 2010, 79.) Tuberkuloosielokuvissa käytettiin jännityselementtinä sitä, ettei katsoja saa ennen loppua tietää, mistä elokuvassa on oikeasti kyse.

Haastateltavien (26.10.2011) mukaan ei ole väliä onko elokuvan päähenkilö mies vai nainen. Tärkeämmäksi koettiin hahmon ikä, jonka tuli olla sama kuin kohdeyleisöllä. Terveyselokuvassa koettiin myös tärkeäksi se, että hahmo puhuu totta. Rakkaustarinat eivät kiinnostaneet haastateltuja nuoria. Elokuva katsottaisiin mieluummin, jos hahmot olisivat esimerkiksi ystäviä, työkavereita tai perheenjäseniä toisilleen. Mieluisimmaksi miljööksi määriteltiin päähenkilön lähiympäristö, esimerkiksi koti, koulu tai työpaikka. (Nimetön maahanmuuttaja... 26.10.2011.) Tuberkuloosielokuvissa päätettiin keskittyä ystävyYTEEN, koska sen koettiin olevan kohdeyleisön ikäluokalle läheisempi ja tunteita herättävämpi asia kuin esimerkiksi koulu tai työ.

Näyttelijöiksi valittiin tyttöjä ja poikia mahdollisimman monesta eri kulttuurista. Näyttelijöitä oli yli neljäkymmentä, mutta ehkä juuri monikulttuurisuus mahdollisti sen, ettei heistä tullut yhtä ja samaa tylsää massaa. Kuvakerronnasta tehtiin nopeatempoista ja menevää, jotta se vetoaisi nuoreen kohdeyleisöön. Tekstitykset tehtiin suomeksi ja englanniksi. Asiakkaan kanssa harkitaan vielä muiden tekstityskielten mahdollisuutta, jotta viesti saavuttaisi mahdollisimman monesta eri kulttuurista tulevat maahanmuuttajat.

3.4.3 Tuberkuloosielokuvat

Tutkimuksen myötä saatiin tuberkuloosielokuvien kannalta hyvin tärkeää tietoa. Pelko yksin jäämisestä oli tutkimuksen tärkein löytö ja siihen tunteeseen pohjautuivat kaikki kolme tuberkuloosielokuvaa. Kulttuurilla oli loppujen lopuksi hyvin pieni vaikutus haastattelutuloksiin. Tästä syystä elokuvia lähdettiin rakentamaan kohdeyleisön iän ja sukupuolen mukaan, jolloin kansallisuus ja kulttuuri jäivät hyvin pieneen rooliin.

Projektin lopputuloksena syntyi kolme lyhyttä mainosmaista elokuvaa. Asiakkaan ja kohdeyleisön toiveiden mukaisesti valmistui informatiivinen ja dokumenttihenkinen elokuva Ei Suomessa. Katsojaa peloteltiin hieman ahdistavien läpivalaisuvälähdysten muodossa elokuvassa nimeltä Läpivalaisu. Paljastus nimisessä elokuvassa hyödynnettiin huumoria kuvaamalla Twilight -parodia, jossa vampyyrillä on tuberkuloosi.

Asiakkaalle (7.11.2011) oli erittäin tärkeää kertoa faktat tuberkuloosista selkeästi. Elokuvissa ei siis voitu kertoa uskomuksia tai pelotella, jos ei saman videon aikana kerrottu, kuinka asia oikeasti menee. (Asiakastapaaminen 7.11.2011.) Koska kohdeyleisöllä ei ollut juurikaan tietoa sairaudesta, sen oireista tai hoidosta, kirjoitettiin faktat selkeästi elokuvien loppuun erilleen fiktiivisestä tarinasta. Näin välttyttiin siltä, että fakta ja fiktio menisivät sekaisin.

Kohdeyleisöhaastatteluissa (6.10.2011, 26.10.2011) selvisi, että tuberkuloosielokuvien levityskanavaa täytyi miettiä tarkkaan. Kukaan haastattelluista maahanmuuttajista ei hakisi tietoa sairauksista suomenkielisiltä sivuilta. Sen sijaan he kävisivät tekemässä tämän kotimaansa tai ainakin omalla kielellään olevilla sivuilla. Joku saattaisi käydä tuberkuloosi.fi-sivustolla, jos epäilisi sairautta itsellään. Nuorten kohdalla parhaimmiksi levitysalustoiksi nousivat Facebook, YouTube ja televisio. Myös YLE:n internetsivut mainittiin. (Nimetön maahanmuuttaja...6.10.2011, 26.10.2011.) Nämä tiedot vaikuttivat olennaisesti ideointiin muun muassa elokuvien pituuden suhteen. Esimerkiksi internetiin ei kannata laittaa kovin pitkiä videoita, jos halutaan, että nuoret katsovat ne loppuun asti. Haastattelujen myötä asiakas lähti viemään eteenpäin tuberkuloosi.fi -hanketta, sillä kyseistä sivua ei ollut tutkimuksen aikaan vielä olemassa.

3.4.4 Menestyksen mittaaminen

Jos haluaa soveltaa elokuvan teossa kehittämissprojektin malleja, on hyvä kehittää työn onnistumiselle mittarit. Mistä tietää, että elokuva on saavuttanut halutun kohdeyleisön? Ojansalo, Moilanen ja Ritalahti (2009, 33) neuvovat, että mittareiden tulisi olla mahdollisimman selkeitä, jotta tuloksia on helppo arvioida.

Halutun tuloksen on oltava selvillä, jos haluaa luoda tämän kriteerin täyttävät mittarit. Elokuvan tapauksessa tulos tai tavoite voi liittyä esimerkiksi elokuvan rahalliseen tuottavuuteen tai katsojalukuihin. Tämän tyyppinen työskentely vaatii tietysti sen, ettei tekijä siirry heti seuraavaan projektiin vaan jaksaa kerätä tietoa ja tutkia onnistumista ensi-illan jälkeen.

Tuberkuloosielokuvien tavoitteena oli lisätä maahanmuuttajien tietoisuutta tuberkuloosista sekä sen hoidosta Suomessa. Niiden tarkoituksena oli toimia keskustelunherättäjinä ja herättää tunteita, joita kohdeyleisö haluaa jakaa ystävien ja läheisten kanssa. Tässä tapauksessa mittareina voisivat olla esimerkiksi seuraavat kysymykset: Lisääntykö tuberkuloosin testaus maahanmuuttajien keskuudessa? Kuinka monta kertaa elokuvia on katsottu? Lähtivätkö elokuvat leviämään halutulla tavalla kohdeyleisön keskuudessa? Lisääntykö kohdeyleisön tietoisuus tuberkuloosista yleensä? Viimeistä varten olisi tosin pitänyt tehdä jo laaja kyselytutkimus siitä, mitä kohdeyleisö tietää asiasta. Elokuvien julkaisun jälkeen olisi sitten toistettava samanlainen tutkimus.

Katsojaluvut eivät saisi olla ainut tapa mitata sitä, kuinka hyvin haluttu kohdeyleisö on saavutettu. Pelkkien numeroiden avulla ei voida tietää, kuinka hyvin on onnistuttu vangitsemaan juuri yleisölle tärkeät tunteet tai kuinka hyvin elokuvan viesti on mennyt perille. Tämän vuoksi kunnollinen jälkiselvitys vaatii ennakkotutkimuksen tapaan haastatteluja. Nyt haastattelut painottuvat kuitenkin enemmän siihen, miten kohdeyleisö on kokenut elokuvat, onko niissä käsitelty heitä koskettavia asioita ja millainen katsomiskokemus on kaiken kaikkiaan ollut. Edelleen voidaan käyttää tässä työssä esiteltyjä metodeita, nyt tutkimustehävänä on vain selvittää millainen kokemus valmis elokuva oli yleisölle.

Tuberkuloosielokuvien jälkiselvitys ei valitettavasti ehdi valmistua niin, että se ehtisi mukaan tähän opinnäytetyöhön. Jää siis myöhempien tutkimusten aiheeksi, kuinka hyvin projektilla onnistuttiin saavuttamaan tavoiteltu maahanmuuttajayleisö. Lähtivätkö tuberkuloosielokuvat leviämään kohdeyleisön keskuudessa toivotulla tavalla?

4 POHDINTA

Haastatteluiden ja havainnoinnin avulla kerätty tieto oli tuberkuloosiprojektin kannalta elintärkeää. Sen avulla päästiin joka kerta hieman eteenpäin ja opittiin ymmärtämään elokuvien kohdeyleisöä paljon paremmin. Tämä onkin yksi avainkysymyksistä monikulttuurisen – ja miksei minkä tahansa – yleisön saavuttamisen kannalta. Doe Mayeria lainaten: ”Ei riitä, että tutkii kohdeyleisöä. On mentävä tekemään tutkimusta kohdeyleisön kanssa”, (asiantuntijalausunto 24.10.2011).

Marketta Rentolan (2010, 79) mukaan mille tahansa kohderyhmälle voi kirjoittaa pohjimmiltaan melko samanlaisen tarinan. Tarinan kiinnostavuuden määrää kuitenkin se, kuinka hyvin kirjoittaja pystyy luomaan juuri kohdeyleisölleen samastuttavat henkilöt, miljöön ja konfliktin. (Rentola 2010, 79.) Kohdeyleisö siis määrää hyvin pitkälti elokuvan näkökulman. Jos haluaa tehdä elokuvan rakkaudesta tai pettymyksistä, on näkökulma hyvin erilainen esimerkiksi nuorilla ja keski-ikäisillä. Silti molemmat voivat omalla tavallaan samastua tarinaan, jos sen välittämä tunne on tarpeeksi voimakas.

Yleisön tutkiminen on elokuvantekijälle tärkeä työvaihe, jota pitäisi painottaa nykyistä enemmän. Taustatutkimus on tärkeää. Täytyy tietää perusasiat siitä, mitä elokuvan hahmojen tapaiset henkilöt normaalisti tekevät, miten he pukeutuvat ja mikä heille on tärkeää. Tämän työn esittelemä syvälinen tutkiminen avaa oven suoraan kohdeyleisön sisimpään. Sen avulla voi tutkia sellaisia asioita, joiden avulla omaan elokuvaan saa ”sitä jotakin”, josta ihmiset puhuvat vielä elokuvan jälkeenkin.

Laadulliset menetelmät ovat maahanmuuttajataustaisen yleisön tutkimisessä olennaisessa osassa. Usein haastattelijan ja haastateltavan välillä on sekä kielellinen että kulttuurinen muuri, joten on tärkeää päästä henkilökohtaiseen kontaktiin esimerkiksi kyselyn sijasta. Kysymyksiä voi tarkentaa tai muotoilla paremmalla tavalla, jos käy niin, ettei haastateltava esimerkiksi kielimuurin takia

ymmärrä kysymystä. Näin vältetään väärinymmärryksiltä ja luodaan parempi luottamus haastattelijan ja haastateltavan välille.

Tärkeimmäksi noussut työkalu tuberkuloosielokuvien tutkimuksessa oli ehdottomasti kohdeyleisön kanssa yhdessä tekeminen. Kun ollaan tekemisissä eri kulttuurista tulevan kohdeyleisön kanssa, on hyvä muistaa, ettei voi ikinä luottaa omaan mielipiteeseen siitä, onko esimerkiksi käsikirjoitus tarpeeksi uskottava ja hyvä. Tällainen itseluottamus saadaan aikaan vasta, kun on tehty vuosia yhteistyötä kohdeyleisön kanssa. Ennen sitä on kuitenkin hyvä tarkistuttaa asiat ihmisellä, joka on elänyt kohdeyleisön kulttuurissa. Tässä mielessä on tärkeää kerätä erilaisia kontakteja ja säilyttää hyvät välit kaikkiin, jotka projektin aikana kohtaa. Usein näiden ihmisten kautta saadaan myös lopputuote helposti leviämään. Kohdeyleisön kanssa tehdyt haastattelut ja muu yhteistyö toimi tuberkuloosiprojektissa erittäin oleellisessa osassa. Sitä olisi, nyt jälkikäteen ajateltuna, voinut tehdä paljon enemmänkin.

Loppujen lopuksi maahanmuuttajat eivät ole yleisönä sen kummempia kuin muutkaan yleisöt. Kaikkien yleisöjen kanssa on tärkeintä löytää tunne, joka pureutuu ihmisyyden perustaan – siinä vaiheessa ei ole väliä onko katsoja luterilainen vai muslimi, tumma vai vaalea tai onko hänellä tuberkuloosi vai ei. Tuberkuloosiprojektissa tuo tunne oli pelko. Maahanmuuttajayleisölle kirjoittamisen erottaa muille yleisöille kirjoittamisesta se, ettei kulttuuri ole itsestään selvä eikä tuttu. Vaaditaan siis enemmän taustatyötä, jotta tiedetään millaisella maaperällä liikutaan.

Marketta Rentolan (2010, 26) mukaan kannattaa aina varautua vastustaviin voimiin. Usein, kun media ehdottaa jonkun asian edistämistä, muut nousevat vastustamaan sitä. Se, mitä joku saa, on aina joltain toiselta pois. (Rentola 2010, 26.) Tuberkuloosin hoito on Suomessa potilaille ilmaista, mutta sairaaloille se maksaa vajaat kymmenen tuhatta euroa per potilas (Pirkanmaan sairaanhoitopiirin www-sivut, 9.11.2011). Tällainen vastustus on siis ainakin teoriassa mahdollista. Toisaalta en usko, että kovin moni haluaisi tuberkuloosiepidemiaa Suomeen, joten vastustus on toivottavasti hyvin pienimuotoista.

Maahanmuuttajayleisön ja tuberkuloosiaiheisen elokuvan yhdistämisessä tulee ottaa huomioon myös kantasuomalainen yleisö. Elokuvan tulisi jollain tapaa ”ko-lahtaa” myös heihin, jotta elokuvista ei heräisi kenellekään mitään rasistisia ajatuksia siitä, että maahanmuuttajat tuovat tuberkuloosia Suomeen. Todellisuudessa he muodostavat Suomessa vain kolmasosan tautia sairastavista (Rajalahti 2011, 3/20).

Uskon, että tuberkuloosielokuvat tulevat ylittämään alun perin määritellyt kohdeyleisön rajat. Esimerkiksi elokuvien kuvauksissa monet nuoret kantasuomalaiset näyttelijät kyselivät lisätietoja tuberkuloosista, sillä he eivät tieneet sairaudesta mitään. Joku oli jopa käynyt etsimässä tietoa internetistä etukäteen, jotta ei vaikuttaisi tietämättömälle kuvauksissa. Näin ollen tuberkuloosielokuvat palvelevat varmasti myös muitakin suomalaisia kuin maahanmuuttajia.

Tuberkuloosiprojektin myötä Tampereen tuberkuloosisäätiö sekä Pirkanmaan sairaanhoitopiiri ovat varmasti oppineet tuntemaan maahanmuuttajayleisöä paremmin, mikä toivottavasti auttaa heitä tuberkuloositapausten tavoittamisessa sekä hoidossa jatkossa. Itselleni tiedonhankinta on ollut tietynlainen henkilökohtainen elämys. Aihe on vienyt yhä enemmän mukanaan – se kiinnostaa ja siitä haluaa oppia koko ajan lisää. Erilaisten kulttuurien kohtaaminen ja heidän kanssa tapahtunut vuorovaikutus on aukaissut ajattelumaailmaa. En ole aiemmin ajatellut, kuinka paljon kulttuurimme vaikuttaa kaikkeen elokuvanteossa – ideoinnista käsikirjoittamiseen ja tuotannosta lopputulokseen.

Ihmisen sydän on maailmaa suurempi. Tämä juutalainen sananlasku kuvaa mielestäni hyvin ajatusta siitä, miksi elokuvantekijän täytyy keskittyä tutustumaan kohdeyleisönsä kokemuksiin ja tunteisiin. Kohdeyleisö ei saisi olla vain ”Suomen kansa” tai ”yläasteikäiset nuoret” vaan tekijän pitäisi pystyä näkemään myös näiden määritelmien alle: ihmisen sydämeen. Sydämessä asuvat ihmiset tunteet. Ne ovat usein universaaleja, joten parhaassa tapauksessa voi käydä niin, että kohdeyleisön tutkimisen myötä elokuva saavuttaakin sille määritellyn kohdeyleisön lisäksi suuren yleisön myös sen ulkopuolelta. Tämä ei kuitenkaan onnistu, jos kerrotaan vain pinnallista tarinaa. Ihmisellä on tarve samastua elokuvan hahmoihin. Kun elokuvan tekijä tietää millä keinoin hän voi tuon samas-

tumisen tunteen varmistaa – kertomalla tunteista, jotka osuvat suoraan yleisön sydämeen – on menestys taattu.

LÄHTEET

Kirjat

Aaltola J. & Valli R. 2001a. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I: metodin valinta ja aineiston keruu. Jyväskylä: PS-kustannus.

Aaltola J. & Valli R. 2001b. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II: näkökulmia tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Jobber D. & Lancaster G. 2009. Selling and sales management. Essex: Pearson Education Limited.

Lahtinen J. & Isoviita A. 1998. Markkinointitutkimus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Leppänen E. 2009. Menesty erikoistumalla. Helsinki: Yrityskirjat Oy.

Ojansalo K., Moilanen T. & Ritalahti J. 2009. Kehittämistyön menetelmät: uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOY.

Rentola M. 2010. Vaikuta mediassa: kirjoittamisen keinot tutuiksi. Keuruu: Kansanvalistusseura.

Ruusuvuori J., Nikander P & Hyvärinen M. 2010. Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino.

Ruusuvuori J. & Tiittula L. 2005. Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.

Tolvanen J. 2012. Kohtaaminen: Ymmärrä kohderyhmääsi. Helsinki: Talentum. E-kirja: <http://kirja.elisa.fi/ekirja/kohtaaminen-ymmarra-kohderyhmaasi>. Luettu: 21.3.2012.

Haastattelut

Asiakastapaaminen. 23.9.2011, 4.11.2011. Tampereen ammattikorkeakoulu.

Laitala Merja. TB-hoitaja. Haastattelu 2.11.2011. Tampereen yliopistollinen sairaala.

Mayer Doe. Asiantuntijalausunto 10.10.2011, 24.10.2011, 7.11.2011. Tampereen ammattikorkeakoulu.

Nimetön maahanmuuttajaryhmä. Haastattelu 6.10.2011. Tampereen aikuiskoulutuskeskus.

Nimetön maahanmuuttajaryhmä. Haastattelu 26.10.2011. Tampereen ammatitopisto.

Nimetön työntekijä. Haastattelu 6.10.2011. Kanava Ry. Haastattelija: Ulpu Lehtinen.

Rajalahti, Iiris 2011. TB maahanmuuttajavideo taustatietoa 092011. Esitelmä. Asiakastapaaminen. Tampereen ammattikorkeakoulu 23.9.2011. Tampere.

Tampereen Kölvi. Workshop 29.11.2011, 2.12.2011. Järjestäjät: Priskilla Ruotsalainen, Ulpu Lehtinen.

Verkkolähteet

Inc.com. Luettu 28.2.2012.

<http://www.inc.com/guides/2010/06/defining-your-target-market.html>

Maahanmuuttoviraston www-sivut. Luettu 25.10.2011.

<http://www.migri.fi/netcomm/content.asp?path=8,2754,2762>

Pirkanmaan sairaanhoitopiirin www-sivut. Luettu 9.11.2011.

<http://www.tays.fi/default.aspx?contentid=17380&contentlan=1>

Tampereen Kölvin www-sivut. Luettu 22.3.2012.

<http://www.kolvi.fi/?p1=Toiminta&p2=>

LIITTEET

Liite 1. Synopsikset elokuvista. 28.2.2012

”Ei Suomessa” näyttää dokumenttityyliin maahanmuuttajia sekä suomalaisia nuoria tekemässä erilaisia, nuoria kiinnostavia asioita. Jokainen kommentoi vuorollaan omia ajatuksiaan tuberkuloosista. Aluksi kommentit ovat negatiivisia, mutta muuttuvat positiivisempaan suuntaan loppua kohden. Katsoja saa vasta aivan lopussa tietää, mistä oikein on kyse.

”Läpivalaisu” esittelee suositun nuoren pojan päivän kulkua. Hän viettää aikaa perheensä ja ystäviensä kanssa, käy koulussa ja tekee ihan tavallisia jokapäiväisiä asioita. Välillä ruudulla kuitenkin vilahtaa röntgenkuvamaisia välähdyksiä, joissa nähdään kuinka poika levittää tuberkuloosibakteereja ympärilleen.

”Paljastus” on Twilight-parodia, jossa vampyyrillä on tuberkuloosi, eikä hän voi sen vuoksi olla rakastamansa naisen kanssa.

Liite 2. Haastattelukysymykset TAKK 6.10.2011

1. Mitä tiedetään jo?

a. Jaetaan henkilöt pareihin tai kolmen hengen ryhmiin. Jokainen ryhmä saa paperin ja kynän. Ryhmät miettivät noin 10 minuuttia mitä he tietävät tuberkuloosista ja kirjoittavat tietonsa paperille. Tätä seuraa keskustelu. Kartoitetaan myös mistä tuberkuloosiasioista on saatu tietoa.

b. Apukysymyksiä haastattelijalle:

- i.** Mitä tiedätte tuberkuloosin oireista?
- ii.** Mitä tiedätte tartuntatavasta? Entä ajasta?
- iii.** Mitä tiedätte sairastumistodennäköisyydestä?
- iv.** Mitä tiedätte riskiryhmistä?
- v.** Mitä tiedätte levinneisyydestä?
- vi.** HIV + TB?
- vii.** Mitä tiedätte testauksesta?
- viii.** Mitä tiedätte hoitoon hakeutumisesta? Entä hoidoista itsestään?
- ix.** Tiesittekö, että tautiin voi sairastua myös Suomessa suomalaisen tartuttamana?
- x.** Mistä olette saaneet tietoa tuberkuloosista?

2. Mitä halutaan tietää? Mitä olisi tärkeää tietää?

a. Sama harjoitus kuin kohdassa kaksi, mutta tällä kertaa kirjoitetaan glös mitä tuberkuloosista haluttaisiin tietää.

b. Apukysymyksiä haastattelijalle:

- i.** Mikä olisi paras tapa tavoittaa sinut tuberkuloosiasioissa?
- ii.** Mikä on tärkein asia, jonka haluaisitte tuberkuloosista tietää?
- iii.** Kuinka nuoriso saataisiin innostumaan itsensä tarkkailusta tuberkuloosin suhteen?
- iv.** Mitä maahanmuuttajille olisi tärkeää kertoa tuberkuloosista?
- v.** Kuinka tuberkuloosin ympäriltä saataisiin poistettua negatiivista ilmapiiriä?
- vi.** Millä keinoin haluaisit itse oppia tuberkuloosista?
- vii.** Kuinka paljon internetiä käyttäisit tiedonhankinnassa?
- viii.** Kuinka tuberkuloosista saataisiin tabun sijasta normaali sairaus, joka on täysin hoidettavissa kunhan hoitoihin hakeutuu ajoissa?

3. Vapaata keskustelua.

a. Tarkistetaan, että onko jollakin jotakin, mitä ei ole ryhmän kuullen halunnut kertoa (esim. omakohtaisia kokemuksia) ja sovitaan mahdollisesti henkilökohtainen haastattelu niiden suhteen.

Liite 3. Haastattelukysymykset Tampereen ammattiopisto 26.10.2011

1. Mitä tiedät tuberkuloosista –tehtävä.
2. Kysymyksiä tuberkuloosista:
 - a. Mistä olette saaneet tietoa?
 - b. Millainen tuberkuloosi on? Mitä ajatuksia se herättää?
 - c. Saako tuberkuloosista puhua?
 - d. Mikä tuberkuloosissa on pahinta?
 - e. Miten tuberkuloosipotilasta kohdellaan?
 - f. Miten hoidetaan?
 - g. Millaista hoito on Suomessa?
 - h. Mitä haluaisitte tietää?
 - i. Mitä olisi tärkeää tietää?
3. Elokuvakysymyksiä
 - a. Mitkä elokuvat ovat mielestänne hyviä?
 - b. Mikä tekee elokuvasta hyvän?
 - c. Millainen elokuva koukuttaa?
 - d. Onko elokuva hyvä keino saada terveystietoa levitettyä?
 - e. Millaisella elokuvalla saataisiin terveysasioita parhaiten esille?
 - f. Draamaa, komediaa, jotain ihan muuta?
 - g. Ketkä on parhaita näyttelijöitä?
 - h. Onko hyvä, että näyttelijä on ammattilainen vai amatööri? Esim. Suomeen muuttanut henkilö (samastuuko paremmin?).
 - i. HARJOITUS: Jos saisitte itse tehdä herätevideon, millainen se olisi? Heitelkää ideoita siitä mitä te laittaisitte terveyselokuvaan, jos saisitte tehdä sen.
 - i. Hahmot.
 - ii. Miljöö (missä tapahtuu).
 - iii. Juoni.
 - iv. Pituus.
 - v. Missä näytetään?
 - vi. Kuka näyttelee?
4. Vapaata keskustelua aiheesta.

Liite 4. Haastattelukysymykset Merja Laitala / TAYS 2.11.2011

1. Hoidatko kaikkia TB-potilaita vai vain maahanmuuttajataustaisia?
2. Missä vaiheessa TB yleensä on, kun potilaat tulevat sinulle?
3. Ketkä hakeutuvat helpoiten hoitoon?
4. Minkälainen asenne heillä on tuberkuloosiin?
5. Ketkä hakeutuvat huonoiten hoitoon? Eroaako heidän asenteensa tuberkuloosiin edellisestä?
6. Mikä tuberkuloosissa on pahinta?
7. Onko potilaita vaikea saada puhumaan asiasta?
8. Tyrmäävätkö potilaat hoidon?
9. Miten eri kulttuurit näkyvät hoidon vastaanotossa? Vaikuttavatko kotimaan uskomukset paljon?
10. Kuinka paljon potilaat ylipäätään tietävät taudista ja hoidosta etukäteen?
11. Onko tabu yhtä suuri nuorten ja vanhempien kesken?
12. Lievittääkö tiedon antaminen ja hoitoon tutustuminen tabua tuberkuloosin ympäriltä?
13. Kuinka kielimuuri vaikuttaa hoidon vastaanottoon?
14. Levittävätkö hoidossa olleet potilaat tietoa eteenpäin?
15. Millä tavalla potilaat haluaisivat lisätietoa? Millä tavoin sitä olisi helpointa ottaa vastaan?
16. Minkälaisia jälkifiiliksiä TB jättää potilaisiin? Jääkö siis traumoja?
17. Miten suomalaiset potilaat suhtautuvat tuberkuloosiin?
18. Onko jotain tarinoita mieleen jääneistä potilaista?

Liite 5. Tampereen Kölvín workshop 29.11.2011, 2.12.2011

29.11.2011: Hahmot ja miljö

1. Esitellään keitä olemme ja mitä olemme tekemässä. Kysellään, mitä ajatuksia tuberkuloosi herättää.
2. Esitellään omat ideamme lyhyesti. Kysellään, mikä toimii ja mikä ei. Tässä vaiheessa ryhmä edustaa vielä peruskohderyhmää.
3. Kerrotaan mitä tuberkuloosi on: oireet, hoito, jne.
4. Hahmojen luomista improvisaation kautta. Yritetään selvittää minkälaiset hahmot iskevät nuoriin. Samalla saadaan heiltä mallia siihen, kuinka suuri tabu tuberkuloosi itse asiassa on (tarkkailemalla, kuinka he eri hahmoina eri tilanteissa toimivat). Esitysten jälkeen keskustellaan.
 - a. Kaksi henkilöä menee 'lavalle'. Muut kertovat heille, missä tilanteessa ollaan ja keitä heidän tulee esittää.
 - b. Kaksi henkilöä menee 'lavalle'. Muut yrittävät arvata keitä he esittävät.
5. Lopuksi kerrotaan, että ensi kerralla tehdään omat pienet näytelmät.

2.12.2011: Juoni

1. Muodostetaan pienet ryhmät riippuen osanottajamäärästä. Ryhmät saavat tehtäväkseen kehittää oman tuberkuloosielokuvan – juuri sellaisen kuin he tekisivät, jos saisivat. Annetaan elokuvan maksimipituudeksi esimerkiksi viisi minuuttia. Ryhmät saavat aikaa elokuvan tekemiselle ja tarvittaessa autamme heitä. Jokainen ryhmä esittelee elokuvansa ja näyttelee siitä pienen pätkän. Lopuksi vielä keskustellaan heränneistä ajatuksista.

Liite 6. Tuberkuloosielokuvat (DVD)

